

Frösunda – från små gårdar © till stor stadsdel.

Frösunda är en ny stadsdel i Solna. Till stadsdelen räknas också Ballongberget som började byggas redan 1991. Hela stadsdelen ska vara färdigbyggd 2006-2007. Då ska här bo och arbeta ca 10 000 människor. Men Frösunda är inget nytt område. Här bodde människor redan under forntiden och nedan kan du läsa om området historia.

Texten är hämtad ur boken "Arkitektur i Solna"

och publiceras med godkännande av författaren, kommunantikvarie Alice Günther ©

Frösunda och Frösundavik

Frösundagårdarna Lilla Frösunda, Stora Frösunda, Frösundavik och Annelund är belägna i närheten av Brunnsviken, Haga och Uppsalavägen. Historien om de enskilda gårdarna har vävts samman under århundradenas lopp och bildar en intressant bakgrund till området moderna kontors- och flerbostadshus.

Det började med att den forntida fruktbarhetsguden Frö fick ge namn till såväl Frösundet (nuvarande Brunnsviken), som till de fem hemmanen, vilka tillsammans utgjorde byn Frösunda. Efter att under medeltiden varit i kyrklig ägo, köptes gårdarna upp av ämbetsmannaaadeln under 1600-talets första hälft. Härigenom bildades Nedre och Övre Frösunda, idag kallade Lilla och Stora Frösunda.

Stora Frösunda

Tre av den gamla byns hemman förvärvades av släkten Brahe på 1620-talet. Vid mitten på 1600-talet lät Christina Brahe uppföra sätesgården Brahelund vid Brunnsviken. År 1782 köptes egendomen av byggarbetsledaren vid Haga löjtnanten Adolph Fredric Wijnblad. Då Gustav III önskade utvidga parken i Haga sålde Wijnblad 1785 området vid Brunnsviken till kungen. Den gamla huvudbyggnaden kom senare att ingå som en stomme i Gustav III:s paviljong.

Wijnblad lät nu uppföra en ny herrgård åt sig i den gamla bondbyn och egendomen kom hädanefter att kallas Stora Frösunda. Som arkitekt anlätades Gabriel von Spången, vilken var anställd inom fortifikationen. Förutom huvudbyggnaden uppfördes två flyglar och en liten musikpaviljon. Det är troligt att Wijnblad fick hjälp med inredningen av den på Haga verksamma Louis Masreliez, en av den tidens främsta inredare. Nordväst om gården lät Wijnblad, inspirerad av det pågående planeringsarbetet i Haga, anlägga en engelsk park.

Stora Frösunda blev under Wijnblads tid ett mönsterjordbruk, där helt nya metoder och rationell teknik kom att tillämpas. Efter Gustav III:s död hamnade Wijnblad liksom många andra i kungens närmaste krets i ekonomiska svårigheter och 1806 sålde han Stora Frösunda. Egendomen kom sedan att byta ägare många gånger innan den 1889 förvärvades av Albert Amundson, sedermera överste i Väg- och vattenbyggnadskåren och byggarbetschef för riksdags- och riksbankhusen på Helgeandsholmen. Amundson lät 1896 bygga till den Wijnbladiska huvudbyggnaden och den fick

nu en närmast slottsliknande karaktär, med höga renässansgavlar, burspråk och torn. Fortfarande kan man dock urskilja den gustavianska 1700-talsbyggnaden mellan de senare tillkomna sidopartierna.

Det från början mycket stora jordbruksdomänen har successivt decimerats och idag omfattar Stora Frösunda endast herrgård med omgivande park. Det gamla parkområdet runt Stora Frösunda har rustats upp av utbildningsföretaget SAS Institute som köpt gården. Parken är numera tillgänglig för allmänheten.

Lilla Frösunda

Efter en rad ägarbyten övertogs egendomen omkring 1760 av statssekreteraren Johan Georg Wallencreutz, vilken lät bygga den lilla gustavianska herrgården, som består av huvudbyggnad flankerad av två flyglar. Till gården hörde ursprungligen en rad andra byggnader för olika ändamål. År 1834 köptes gården av ekonomidirektören Anders Lundström, en av sin tids stora föregångare i trädgårdsodling. Han deltog bland annat i Bergianska trädgårdens uppbyggnad och anlade också Strömparterren vid Norrbro. På Lilla Frösunda startade Lundström en försöksodling av fruktträd Lilla Frösunda är idag i privat ägo.

Ballongkompani och Signalregemente

År 1905 såldes egendomen till staten för att ingå i Järvafältets övningsområde. Fälttelegrafkåren etablerade sig i Lilla Frösunda 1909 med ballongkompani fram till 1927. Omkring 1940 flyttade det nybildade Signalregementet till Lilla Frösunda, eller Frösunda västra som området benämndes på militärspråk. Arkitekten C O Hallström ritade kompanikaserner, kansli, marketenteri och undervisningslokaler i funktionalistisk stil. Här frångick man de tidigare stora, tunga bataljonkasernerna som till exempel Ing 1:s i Frösundavik. Stora delar av den ursprungliga trädgården bevarades och den gamla herrgården byggdes om till officersmäss. År 1957 flyttade S 1 till Uppsala och 1985 köptes marken av Solna.

Kanslibyggnaden inrymmer idag kontor och i den gamla militära skolbyggnaden har Alfaskolan sina lokaler.

Frösundas gatu- och kvartersnamn är inspirerade av historien, även om Gustav III aldrig bodde just här.